Material fotocopiable per a les famílies

Mossegar és cosa de criatures

Una colla d'infants de dos a tres anys i la seva educadora han sortit al pati i hi fan jocs de sorra. Possiblement a causa d'alguna joguina, de cop i volta, el Jordi mossega amb fúria la Maria i li deixa la marca de les seves dents al braç. Davant del plor sobtat, l'educadora s'hi acosta corrents i unes quantes criatures hi van a veure què passa. L'educadora renya el Jordi davant de tothom i intenta consolar la Maria, mentre observa l'abast de la mossegada. La nena passa un dia plorós i l'educadora està tota la jornada distant amb el Jordi, i aquest es mostra especialment nerviós. Quan, a l'hora de plegar, arriben la mare i el pare de la Maria, des de la porta, alguns infants els anuncien que el Jordi ha mossegat la seva filla i que ella ha plorat molt. Aquests, alarmats, demanen explicacions a l'educadora i l'acusen veladament de manca de cura i control. L'educadora intenta tranquil·litzar la mare i el pare, però interiorment se sent molesta. Quan arriba la mare del Jordi, l'educadora li mostra el seu enuig i li demana que prengui alguna mesura amb el seu fill. La mare del Jordi treu importància a aquesta qüestió i no entén aquest to de l'educadora «per una cosa de criatures». A més, altres vegades ha rebut el Jordi i no ha passat res.

Els infants mosseguen per...

Molt sovint ens trobem, a les nostres escoles, amb situacions com aquestes. Un esdeveniment no esperat desbarata el que es presentava com un dia plàcid i harmoniós.

La conducta de mossegar i altres expressions relacionades amb les enrabiades, com ara les rebequeries, els plors incontrolats, les empentes..., apareixen en certes edats, com les que il·lustra el cas, com a manera d'expressar un malestar davant de quelcom que no s'aconsegueix immediatament o que impedeix portar a terme un desig propi.

El fet que aquests comportaments es puguin considerar com a molt problemàtics o no, dependrà de l'edat de l'infant, de la freqüència i la intensitat de les expressions d'aquest tipus, de l'existència o no d'altres comportaments més adaptats per expressar la frustració i de la repercussió que tenen en el medi on es produeixen.

En la mesura que el pensament avança en les adquisicions simbòliques i el seu llenguatge serveix més plenament com a modulador de comportaments, les accions (pegar, mossegar, empènyer, prendre) es comencen a quedar en segon pla.

Això no obstant, alguns nens i nenes recorren sistemàticament a aquest tipus d'expressions, mentre que uns altres ho fan molt esporàdicament o no ho fan mai. Això remet a certes diferències individuals sobre les quals seria convenient reflexionar, conjuntament amb els pares i les mares, per assolir un maneig adient d'aquestes situacions. La reflexió hauria d'incloure tant aspectes relatius a la personalitat de l'infant, com estils educatius familiars i escolars, ja que les actuacions de les persones adultes, de qui la criatura depèn, condicionen i modifiquen els comportaments infantils, que formen part, com un element més, de la situació a la qual ens enfrontem.

Darrere del comportament de mossegar, apareix en la nena o en el nen petit un conflicte emocional, puntual o no, que no sap canalitzar o resoldre de cap més manera. No hem d'oblidar que tolerar les frustracions és un procés que anem aprenent al llarg de la vida i que en aquesta etapa infantil es troba només al començament. A més, en alguns casos hi pot haver uns altres problemes relatius a sobreprotecció, límits, gelosies, educació, dels quals ell també en pot ser víctima.

Hi ha quelcom que hi puguem fer?

Una manera d'ajudar per part

de les educadores podria ser intentar fer-se càrrec també del malestar de l'infant que agredeix. Si bé és cert que resulta més fàcil identificar-se amb la Maria, també el Jordi necessita ser cuidat adequadament.

Posar paraules al que el Jordi podria desitjar i no ha aconseguit, oferir un model d'actuació diferent i fer de mitjancer entre les criatures podria ser una manera d'ajudar des de menudets en la resolució de conflictes.

Després d'atendre i tranquil·litzar la Maria, com va fer molt adequadament l'educadora, es podria haver evitat de renyar el Jordi en públic. De cara al funcionament grupal, podem considerar més positiu destacar accions, comportaments o actituds que cal seguir que no pas ressaltar quelcom que considerem que està mal fet. Això últim té uns efectes, fonamentalment per al Jordi, que és assenyalat de manera negativa davant dels seus companys i companyes. Cal tenir en compte que si això es produeix d'una manera esporàdica, no tindrà una significació especial; però que si és quelcom que es repeteix, contribuirà en la construcció d'una imatge personal més difícil de modificar. Després de deixar-lo inicialment en segon pla, una possible estratègia hauria estat:

- Acostar-s'hi i mostrar-li individualment la desaprovació pel seu comportament.
- Preguntar-li què ha passat, fins i tot sense esperar una resposta precisa. Fer-li veure que s'ha enutjat molt i que per aquest enuig ha fet mal a la Maria.
- Mostrar comprensió pel seu enuig i posar un límit clar al seu comportament, ja que això pot ajudar a disminuir aquest tipus d'expressions.
- Acostar els dos infants i fomentar la integració de tot el grup. Procurar aquesta dinàmica grupal, sense plànyer-hi temps, podria ser l'objectiu d'aquest matí.

És important tenir en compte que, per aquesta característica de dependència, si l'infant veu amenaçada la seva acceptació per part de la persona adulta i se sent exclòs del grup, la seva intranquil·litat i el seu neguit augmentaran i, per tant, és possible que apareguin, a causa d'aquest malestar, uns altres comportaments agressius.

En relació amb els pares i les mares, i tenint en compte les dificultats reals, caldria realitzar un esforç especial per salvaguardar la privacitat i la intimitat necessàries en parlar amb ells sobre els problemes dels fills i de les filles. Si s'hi senten massa exposats, el que fonamentalment apareixeran seran actituds encaminades a compensar aquest fenomen, mitjançant les quals intentaran convèncer que la situació no és tan greu i defensaran el seu fill o la seva filla.

No només mosseguen els infants

Per acabar, voldria destacar, a manera de reflexió, uns altres com-

portaments agressius que apareixen en el cas comentat:

- La mare i el pare de la Maria «ensenyen les dents» a l'educadora, acusant-la d'incompetència en la seva professió, la qual cosa suposa per a ella una amenaça, encara que sigui encoberta. Igual que ha passat entre el Jordi i la Maria, el malestar de la mare i el pare produeix una agressió damunt l'educadora.
  També l'educadora «fa una mossegada» a la mare del Jordi. Això de «a veure si hi fas alguna cosa» es converteix, al seu torn, en acusació. Sembla que hi ha quelcom que el seu pare i la seva mare no fan o que fan malament. Aquesta acusació, captada per la mare, i l'assenyalament del Jordi es transforma en una conducta defensiva, encaminada a fer veure a l'educadora que no té raó i en una dificultat per poder-se fer càrrec de la situació creada.

L'acusació, el malestar, el sentiment d'incomprensió, es van passant dels uns als altres. En acabar la jornada tothom està «que mossega».

Per tot el que hem dit abans, caldria anar creant petits espais de reflexió en els equips educatius on es poguessin comentar i discutir de manera constructiva els problemes les intervencions realitzades.

Si tant els pares i les mar com l'educadora haguessin pog compartir com el que era més prior tari l'interès per entendre, ajudar resoldre el conflicte creat, intenta veure des del seu rol el que cadasc hi pot aportar, sense judicis ni acu sacions, possiblement el clima cre hauria estat ben diferent.

Relació família-escola.

Ana M. López Fuentetaja
Psicòloga
Servicio de Salud Mental. Madrid

Mª José Laguia / Cinta Vidal

Les decisions sobre organització dels continguts i metodologia didàctica són estrictament decisions sobre mitjans per assolir unes finalitats: formar ciutadans i ciutadanes capaços d'intervenir, des d'una perspectiva democràtica, en la realitat i modificar-la, capacitats amb les estratègies i les actituds que els permetran afrontar problemes i trobar-los solució. L'adopció de l'enfocament globalitzador facilita que els esforços que s'esmercen al llarg de l'escolaritat s'orientin envers aquesta direcció.

• Organització dels continguts d'aprenentatge • Funció social de l'ensenyament i enfocament globalitzador • Principis i fases de l'enfocament globalitzador • L'enfocament globalitzador des d'una organització per àrees de coneixement • Els mètodes globalitzats •

200 pàgs. 2.595 PTA / 15,60 €

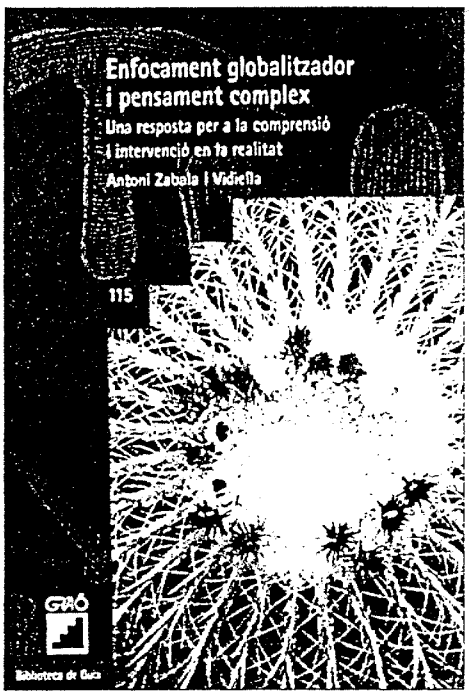

GRAÓ Francesc Tàrrega, 32-34
08027 Barcelona
Tel.: 934 080 464 E-mail: amacias@grao.com